

ถอดบทเรียน การจัดการความรู้การพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิต (SHAPE) ผ่านระบบครอบครัวเสมือน

โดย งานกิจการนักศึกษา

คณะกรรมการจัดการความรู้ประชุมพิจารณา วิสัยทัศน์/ พันธกิจ/ เป้าประสงค์ประเด็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ของวิทยาลัยจึงมีการกำหนดประเด็นความรู้ ให้ฝ่ายกิจการนักศึกษาการพัฒนา อัตลักษณ์ บัณฑิต (SHAPE) ดังนั้นฝ่ายกิจการนักศึกษาจึงมีการจัดการความรู้ของฝ่ายในเรื่อง การพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิต (SHAPE) ผ่านระบบครอบครัวเสมือน

ระบบครอบครัวเสมือน (Simulated Family) เป็นการนำฐานความคิดของความรัก ความอบอุ่น ความมีมิตรภาพ ความมั่นคงปลอดภัยของความเป็นครอบครัวในสังคมไทยมาเป็นรากฐานในการกำหนด คุณลักษณะที่มุ่งหวัง บทบาท หน้าที่ และกิจกรรมของครอบครัวเสมือนที่ให้แต่ละครอบครัวร่วมสร้างสภาวะ ครอบครัวเสมือนจริงอย่างเป็นองค์รวมทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณที่มีความเกี่ยวข้องอย่างเป็น วงจร เพื่อให้ทุกคนในครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดี

การพัฒนานักศึกษาภายใต้ระบบครอบครัวเสมือนสู่จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ใน ๒ รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบเชิงโครงสร้าง (Structural Model) และรูปแบบเชิงกระบวนการ (Processing Model) ซึ่งจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

รูปแบบเชิงโครงสร้าง ประกอบด้วย

๑. อาจารย์ มีบทบาทเป็นอาจารย์พ่อ หรืออาจารย์แม่ ทำหน้าที่เปรียบเสมือนพ่อ แม่ของ นักศึกษา อาจารย์ได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการให้คำปรึกษาที่มีคุณภาพทุก ปีการศึกษา
๒. นักศึกษา มีบทบาทเป็นลูก โดยนักศึกษาชั้นปีที่ ๑-๔ จะถูกจัดแบ่งกลุ่มคละกัน เข้าสู่ ครอบครัวแต่ละครอบครัว นักศึกษาได้รับการเตรียมความพร้อมในการทำบทบาทหน้าที่ของ ตนในครอบครัว ในบทบาทของลูกและพี่น้อง เรียนรู้บทบาทของตนเองและในครอบครัวและ การอยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุขในโครงการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ทุกปีการศึกษา
๓. บุคลากรสายสนับสนุน มีบทบาทเป็นลุง ป้า น้า อา ตามความเหมาะสมของวัยวุฒิในแต่ละ ครอบครัว โดยบุคลากรสายสนับสนุนได้รับการเตรียมความพร้อมและเรียนรู้บทบาทหน้าที่ใน ครอบครัวในกิจกรรมการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่พร้อมกับอาจารย์และนักศึกษาทุกปี

รูปแบบเชิงกระบวนการ การอยู่ร่วมกันของครอบครัว จะใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา การฟัง อย่างลึกซึ้ง การศึกษาด้วยใจที่ใคร่ครวญ ไม่ด่วนสรุป ใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ พิจารณาความเป็น เหตุเป็นผลโดยอาศัยโครงสร้างระบบครอบครัวเสมือนเป็นตัวขับเคลื่อนการสร้างบริบท เนื่องจากครอบครัว เสมือนจะเป็นตัวเอื้อต่อการเกิดบรรยากาศความเป็นกัลยาณมิตรระหว่างสมาชิกในครอบครัว การมุ่งประโยชน์ ส่วนรวมของครอบครัวเป็นที่ตั้ง และนำไปสู่การพัฒนาทักษะในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นองค์รวม แก้ปัญหา แบบไม่แยกส่วน ด้วยการออกแบบกิจกรรมและใช้กิจกรรมเป็นสื่อการเรียนรู้ซึ่งอาศัยความร่วมมือร่วมใจกัน

ของสมาชิกทุกคนในระบบครอบครัวเสมือน อาศัยกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรนำไปสู่รูปแบบเชิงปฏิบัติการภายใต้ระบบครอบครัวเสมือน เพื่อสะท้อนกระบวนการและผลลัพธ์การเรียนรู้สู่จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

ดังนั้นระบบครอบครัวเสมือนในบริบทของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา คือ มิติทางสังคมที่เล็กที่สุด ที่หล่อหลอมและขัดเกลาบุคคลให้เป็นคนดีของสังคม ที่ประกอบด้วย บุคคลที่มีความสัมพันธ์ฉันท์พ่อ แม่ พี่น้อง ลุง ป้า น้า อา มีความสัมพันธ์กันอย่างอบอุ่น และลึกซึ้ง มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ โดยทำหน้าที่ภายใต้วัฒนธรรมครอบครัวไทยในการดูแล ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนดี คือ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความเอื้ออาทร (Caring) และมีปัญหาที่บ่งบอกถึงการเป็นคนเก่งที่สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และคิดแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ (Systemic Thinking) ซึ่งหากบุคคลอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่น ร่วมมือกันทำงานอย่างเสียสละ และเต็มใจน่าจะเป็นผู้ที่มีความสุข (Happiness) สามารถให้บริการและดูแลผู้อื่นดุจญาติมิตรได้

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ดังนี้

ให้นักศึกษาประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมครอบครัวเสมือนและการได้รับคำแนะนำและการให้คำปรึกษาจากสมาชิกในครอบครัว โดยใช้การประเมิน ดังนี้

๑. ใบประเมินการให้คำปรึกษารายด้าน
๒. การสะท้อนคิดจากกิจกรรมครอบครัวเสมือน
๓. การเขียนเล่าเรื่องความประทับใจจากประสบการณ์ผ่านกิจกรรมครอบครัวเสมือน ถอดบทเรียนจากแต่ละครอบครัวได้ดังนี้

- ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปรับตัวเข้ากับคนอื่น และการยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นมากยิ่งขึ้น การทำงานเป็นทีม การทำงานอย่างมีความสุขและทำงานอย่างไรไม่ให้มีปัญหากับผู้อื่น
- การเสียสละตนเองเพื่อช่วยเหลือคนอื่นตามความสามารถที่ตนเองมีอยู่ นำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาต่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลอื่น
- ให้เป็นกิจกรรมยามว่าง เพื่อให้รู้สึกผ่อนคลายทำให้จิตใจสงบความจำได้ดี มีสมาธิมากขึ้น
- ปรับตัวในการประกอบอาชีพและการช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมเพื่อนร่วมงานและครอบครัว
- นำไปใช้ประโยชน์ในด้านคุณธรรมจริยธรรม รู้จักเอื้อเฟื้อแบ่งปันเพื่อนมนุษย์
- ประหยัด อดออม ใช้ชีวิตอย่างพอเพียงปลูกผักกินเองได้ ประดิษฐ์กระเป๋ายาใช้เองหรือทำเป็นของฝากใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

- ชอบกิจกรรมเพลง ลมหายใจแห่งความสุข มีท่าประกอบ รู้สึกสบายใจ คิดว่าจะนำเอา กิจกรรมไปใช้กับผู้ป่วยและจะใช้กับตัวเองเวลาที่รู้สึกโกรธใจร้อนจะร้องเพลงนี้และจะ ช่วยให้มีความสุข
- ได้เรียนรู้การอ่านบทความให้กำลังใจ และได้นำข้อความดีๆไปเป็นกำลังใจให้ตนเองและ ให้กำลังใจคนรอบตัวและคนที่ต้องการการช่วยเหลือ
- นำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการเข้าสังคม การร่วมงานกับผู้อื่น การเสียสละและมีน้ำใจ

สิ่งที่สมาชิกครอบครัว เกิดการเรียนรู้จากการได้เข้าร่วมกิจกรรมภายใต้รั้วครอบครัวเดียวกัน ภายใต้ ระบบครอบครัวเสมือน มีดังนี้

- 1) พัฒนาการของความสนิทสนม ผูกพันกันของสมาชิกครอบครัว เกิดจากการที่ทุกครอบครัวมี พื้นที่และเวลาสำหรับการพบปะพูดคุยกัน อย่างสม่ำเสมอ
- 2) การมอบหมายหน้าที่ให้ครอบครัวดำเนินการ ทำให้สมาชิกครอบครัวรู้สึกมีส่วนร่วม รับผิดชอบ
- 3) การได้ทำกิจกรรมร่วมกัน อย่างสม่ำเสมอ ช่วยให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน และสร้าง สัมพันธภาพของสมาชิก
- 4) ความชัดเจนของรูปแบบของกิจกรรม และสัมพันธภาพในครอบครัว มีความสำคัญต่อ ความรู้สึกเต็มใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิก
- ๕) การใช้สุนทรียสนทนา ในครอบครัวเป็นเครื่องมือ นำไปสู่การเรียนรู้การทำความเข้าใจตนเอง และผู้อื่นมากขึ้น โดยมีระบบครอบครัวเสมือนเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้มีการใช้สุนทรีย สนทนามากขึ้น ทำให้บุคลากรทุกคนในองค์กรสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้